

Asikkalan kunta, kaavoitus

kirjaamo@asikkala.fi

Viite: Lausuntopyyntö 3.8.2023

Asia: Ruotsalaisen rantaosayleiskaava, luonnosvaihe, Asikkala

Asikkalan kunta on aloittanut Ruotsalaisen rantaosayleiskaavan laatimisen. Kaavoitettavaan alueeseen kuuluu Asikkalan kunnan Ruotsalaisen vesistöalueet sekä rantavyöhyke. Alue sijoittuu Vääksyn ja Heinolan taajamien väliin. Kaava-alueen pinta-ala on noin 75 neliökilometriä ja rantaviivaa alueella on noin 180 km. Kaava laaditaan oikeusvaikutteisena rantaosayleiskaavana, joka mahdollista kaavassa osoitetun rakennuspaikan rakentamisen suoraan rakennusluvalla ilman poikkeamislupaa. Kaavalla osoitetaan tilakohtaisesti rakennuspaikkojen lukumäärä sekä likimääräinen sijoittuminen kaavoitettavan alueen ranta-alueella.

Pyydettyinä lausuntonaan Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo esittää 19.6.2023 päivätystä kaavaluonnoksesta aineistoinen seuraavaa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Museo edellytti 12.7.2022 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta antamassaan lausunnossaan (diaarinro D/1708/10.02.01.00/2022) Ruotsalaisen ranta-asemakaava-alueen arkeologista täydennysinventointia niiltä osin kuin kaavasunnitelmat ovat muuttuneet vuoden 2012 tehdystä inventoinnista (H. Poutiainen 2012: *Asikkala. Ruotsalaisen rantayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi*). Täydennysinventoinnin tarve on huomioitu kaavaluonnoksen selostuksessa (Kaavaselostuksen sivu 14) ja se on ilmoitettu tehtäväksi kesällä 2023. Täydennysinventointi ei ole vielä valmistunut. Täydennysinventoinnin raportti on toimitettava alueelliselle vastuumuseolle arvioitavaksi sen valmistuttua. Museo edellyttää täydennysinventoinnin tulosten huomioimista kaavahankkeen seuraavassa vaiheessa ja lausuu silloin uudelleen kaavahankkeesta.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelualueen länsi/luoteisosa on kokonaisuudessaan valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (Etelä-Päijänteen kulttuuri- ja harjusaarimaisemat, VAMA 2021). Samalle alueelle sijoittuu myös maakunnallisesti

merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja maisema-alueita: Kalkkisten koski ja kanava, Kalkkisten kylän kulttuurimaisema, Kymenvirran maisema-alue sekä Särkisyrjän maisema-alue (Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014).

Kaavaratkaisun tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain 9 § määrittämään kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset --- (myös) kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön. (MRL 9§, MRA 1§). Selvityksen perusteella on mahdollista tutkia tarve kaavamääräyksille, jotka mahdollistavat lainsäädännössä tavoitellun rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten ja muiden erityisten arvojen suojelemisen (MRL 41 §).

Koska kaavoitettavalta alueelta ei ole ollut saatavissa kattavaa ja ajantasaista yleiskaavatasoista kulttuuriympäristöselvitystä, museo edellytti 12.7.2022 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta antamassaan lausunnossa tällaisen selvityksen tekemistä kaavan vaikutusalueelta. Erityisesti selvityksessä tulisi huomioida aiemmista selvityksistä puuttunut ns. moderni, sotien jälkeinen rakennusperintö ja kulttuuriympäristöt sekä aiemmin inventoimaton kaava-alueen itäosa. Laadittu rakennetun kulttuuriympäristön selvitys on kaavaluonnoksen liitteenä.

Rakennetun kulttuuriympäristön selvityksen mukaan koko kaava-alueelle sijoittuu rakennuksia n. 4 200 kpl. Vapaa-ajan asuinrakennuksia on n. 1200, joista n. 20 % on rakentunut vuonna 1960 tai tätä ennen. Aiempien selvitysten sekä karttalähteiden ja kunnan rekisteritietojen perusteella on selvitetty alueen mahdollisia rakennetun kulttuuriympäristön kannalta huomioitavia kohteita, jotka on listattu taulukkomuodossa selvityksen liitteessä sekä sijoitettu kohdekartalle. Kohdekartalle on selvityksessä tunnistettujen numeroitujen kohteiden lisäksi merkitty vuosina 1900–1960 rakennetut rakennukset, joiden mahdollisia kulttuurihistoriallisia arvoja ei kuitenkaan ole selvitetty. Yksi näistä on Asikkalan rakennusinventoinnissakin (2006) huomioitu Lossivahdin asuinrakennus Kalkkisissa. Tällaisia mahdollisia kohteita ei ole siten myöskään itse kaavassa huomioitu mitenkään. Myös selvityksen kohdelistassa mahdollisiksi arvokohteiksi tunnistettujen numeroitujen kohteiden osalta niihin sisältyvät arvot jäävät avaamatta. Selvitys jää summittaiseksi, eikä sen perusteella voida selkeästi tarkastella kaavan vaikutuksia. Selvitys ei siis anna kaava-alueen rakennetun kulttuuriympäristön arvoista riittävää tietoa, jotta sen perusteella voitaisiin tutkia tarve nämä arvot säilyttäville kaavamääräyksille.

Kaavaluonnokseen on merkitty selvityksessä potentiaalisiksi kohteiksi tunnistetut kohteet. Arvoalueet on osoitettu omilla ma-1 ja ma-2 sekä sk -merkinnöillään. Senaatin- ja pitäjänkartan mukaiset vanhat talon ja torpan paikat sekä RHR:n mukaiset 1800-luvun rakennukset on osoitettu kaavaan ku -merkinnällä ja vanhat huvilarakennukset h -merkinnällä. Niiltä osin kuin uusia rakennuspaikkoja sijoittuu em. ku- ja h -merkintöjen läheisyyteen, on nämä aluevarausmerkinnät osoitettu /s -merkinnällä. Lisäksi /s -merkintää on osoitettu

laajemmin Huonpohjanvuoren ja Kotkanniemen alueille. Näille alueille sijoittuu eniten vanhaa loma-asutusta. Merkintä määrää säilyttämään alueen kulttuurihistoriallisesti arvokasta rakennuskantaa ja ympäristöä.

Tekeillä olevan kaavan selostuksessa tai kulttuuriympäristöselvityksessä ei ole riittävästi kuvattu olemassa olevaa rakennettua ympäristöä ja sen arvoja. Selvitystä tulee täydentää kohteiden ja niiden arvojen tarkemmalla kuvauksella, jonka jälkeen voidaan arvioida mahdollisten kaavamääräysten kohdistamista ja sisältöä. Samalla havainnollistetaan kohteiden nykyinen tila. Selvityksen ja kaavaselostuksen selkeyteen ja kaavamääräysten yksiselitteisyyteen tulee kiinnittää huomiota. Esimerkiksi kaavamääräyksissä ku/x ja h/x kirjaus "tulee pyrkiä säilyttämään" tulee korvata muodolla "tulee säilyttää". Kaavassa on myös mahdollistettu rakentaminen muutamalla alueella, jossa on mahdollisesti merkittävää rakennuskantaa. Nämä alueet ja kaavamerkinnot tulee tarkastaa.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö	Liisa Koskelainen
tutkija, arkeologi	Jasmin Puska
tutkija	Sanni Vattulainen
tutkija	Lauri Miettinen

Tiedoksi: Museovirasto, Hämeen ELY-keskus